

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_690
Předmět:	Český jazyk
Tematický okruh:	Jazykové znalosti a dovednosti
Autor, spoluautor:	Mgr. Marie Mušková
Název DUMu:	Vývoj písma a českého pravopisu
Pořadové číslo DUMu:	10
Stručná anotace:	Cílem je výklad, procvičení a upevnění látky daného tematického okruhu. Tato prezentace umožňuje seznámit žáky s daným učivem, zábavnou formou je vede ke konstruktivnímu přemýšlení a interakci v hodinách mluvnice v rámci předmětu český jazyk a literatura.
Ročník:	1., 4.
Obor vzdělání:	63- 41- M/ 01, 65- 42- M/ 02 Ekonomika a podnikání, Cestovní ruch
Metodický pokyn:	Materiál je určen k prezentaci v MS PowerPoint v hodině českého jazyka. Materiál je určen pro výklad nové látky, její upevnění i procvičení.
Výsledky vzdělávání:	Žáci aktivně pracují se získanými informacemi, umí správně používat dané termíny a vyjádřit či obhájit svůj názor. Žáci umí prezentovat a obhajovat jednotlivé znalosti z oblasti české mluvnice.
Vytvořeno:	12. 02. 2014
Určeno pro:	1 OPČ, 1 CR, 4 OPČ, 4 CR
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

- Základem nejstaršího písma byly stylizované obrázky předmětů – PIKTOGRAMY
- Z nich pak vznikly IDEOGRAMY: obrázek je již zástupným znakem pro jistou myšlenku
- písmo slouží k tomu, že trvaleji uchovává myšlenky
- vývoj písma souvisí s vývojem starověké kultury

4. tis. př. n. l. , Mezopotámie/ Sumerové, vznik klínového písma
(tabulky z vlhké hlíny + rákosové rydlo)

3. tis. př. n. l. , Egypt, vznikly tzv. hieroglyfy/ obrázkové písmo
(tesaly se do kamene, později záznam na papyrové svitky)

14. – 13. stol. př. n. l., Féničané zavedli abecední písmo hláskové
Abecedu dále rozvíjeli Řekové (alfabeta) a Římané (latinka)

POJMOVÉ/ IDEOGRAFICKÉ PÍSMO – piktogramy a ideogramy, grafický znak odpovídá pojmu

Piktogramy se nevztahovaly ke konkrétnímu jazyku, znázorňovaly postavy, předměty a události ve formě srozumitelné všem lidem

SLABIČNÉ PÍSMO- sylabogramy, grafický znak odpovídá slabice

Byly používány zejména pro klínové písmo

Sumerština, akkadština, asyrština, chetitština

HLÁSKOVÉ PÍSMO- grafém, písmeno zachycuje hlásku (čeština)

První hláskové písmo bylo písmo fénické, z něj se vyvinulo písmo řecké

Západní a východní větve (staroslověnština – hlaholice a cyrilice, z ní pak azbuka)

Vývoj českého pravopisu

Pravopisem rozumíme přenos zvukové podoby jazyka do jazyka psaného

Pravopis musí ovládat pisatel i čtenář, tzn. že pravopis má funkci
ZAZNAMENÁVACÍ i VYBAVOVACÍ

Čeština používá tzv. **PRAVOPIS DIAKRITICKÝ**

Základní znaky latinky jsou tak obohaceny o diakritická znaménka – háček, čárka, kroužek

Existuje ještě **PRAVOPIS JEDNODUCHÝ (PRIMITIVNÍ)**, 1 grafém odpovídá 1 hlásce (ruština) a **PRAVOPIS SPŘEŽKOVÝ**, spřežka je spojení 2 nebo i více grafémů pro 1 foném, v češtině CH, v němčině SCH, TSCH

Český pravopis byl ve svém vývoji jednoduchý i spřežkový

Jednoduchý byl užíván do 13. století, pak ho nahradil pravopis spřežkový

Již ve 14. století se začínají v českých písemnostech objevovat diakritická znaménka



http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vil%C3%ADmek,_Jan_-_Mistr_Jan_Hus.jpg?uselang=cs

Jako ucelená soustava byl diakritický pravopis zaváděn až od 15. století zejména zásluhou Jana Husa (1370 – 1415)

O českém pravopise – (latinsky, Orthographia Bohemica) – místo háčku se původně používalo tečky, tzv. nabodeníčko krátké, pro označení délky se užívalo čárky, tzv. nabodeníčko dlouhé

Pojmy jako je nabodeníčko dlouhé a krátké však Hus v textu nepoužil, též se vedou spory o jeho autorství toho spisu, může se jednat i o historický omyl

Důležitá byla bratrská úprava českého pravopisu v 16. století

- i se začalo psát jako j

- j se psalo jako g

První česká pravidla pravopise vznikla v roce 1902 díky Janu Gebauerovi a jeho dílu Pravidla hledící k českému pravopisu a tvarosloví

Český pravopis je pravopis fonologický – zaznamenává pouze fonémy, které rozlišují slova či jejich tvary

V některých případech se ale od tohoto principu odchyluje:

- 1. není rozdíl mezi tvrdou a měkkou výslovností i/í, y/ý (mince, ploty)**
- 2. ě předchází změkčená hláska nebo je před něj vložené j (děti, běž)**
- 3. délka se v češtině označuje čárkou, ale dlouhé u se uprostřed a na konci slova označuje kroužkem ů**
- 4. Souhláskové skupiny se musí psát tak, aby zůstala jasná stavba slova (nejjasnější, oddaný)**

Pravidla českého pravopisu jsou vydávána ve dvou verzích- školní a akademická, pro naši potřebu bohatě postačí školní

- Pravidla pravopisu pro školu a veřejnost**
- Akademická verze Pravidel**

Cvičení:

1. Kdo z těchto osobností se nezabýval studiem jazyka: Jan Gebauer, Václav Matěj Kramerius, Josef Čapek, Jan Blahoslav, Bohuslav Havránek, Vojtěch Náprstek, Josef Jungmann, František Trávníček, Jan Hus, Josef Ressel, Roman Jakobson, Vladimír Neff
2. Kdo je autorem starších slovníků češtiny: Petr Chelčický, Josef Dobrovský, Josef Jungmann, Jiří Melantrich, Jan Blahoslav, Daniel Adam z Veleslavína
3. Odstraňte pravopisné chyby v tomto textu a odůvodněte správný pravopis:

Nejcennějším pokladem je naše zdravý. Schlédli jsme film o stroskotání lodi. Ledoborcy vypluli za neznámými cíli. Sousedovy psi bylo slyšet až na konci vízky. Zřejmě tomu opět neporozumněl. V hostinci u tří medvídků jsme ochutnali výborné jelenní ragů. Sebevědomně se usmál a jeho tvář se upřímně rozářila. Vladislav Vančura se narodil v háji u opavy a bydlel na Zbraslavy u prahy.

Řešení:

- 1. Václav Matěj Kramerius, Josef Čapek, Vojtěch Náprstek, Josef Ressel, Vladimír Neff**
- 2. Josef Dobrovský, Josef Jungmann, Daniel Adam z Veleslavína**
- 3. Nejcennějším pokladem je naše zdraví. Zhlédli jsme film o ztroskotání lodi. Ledoborci vypluli za neznámými cíli. Sousedovy psy bylo slyšet až na konci vísky. Zřejmě tomu opět neporozuměl. V hostinci U Tří medvídků jsme ochutnali výborné jelení ragú. Sebevědomě se usmál a jeho tvář se upřímně rozzářila. Vladislav Vančura se narodil v Háji u Opavy a bydlel na Zbraslavi u Prahy.**

Zdroje:

- Obrázková galerie Klipart Microsoft PowerPoint
- Vlastní zdroje
- http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vil%C3%ADmek,_Jan_-_Mistr_Jan_Hus.jpg?uselang=cs